

Waarschuwen werkt bij nieuwkomers

Veel mensen nemen pas preventiemaatregelen als het fout is gegaan. Dit geldt op allerlei terreinen, waaronder preventie van criminaliteit. Hierop bestaan echter uitzonderingen, want buitenlandse studenten in Nederland laten zich niet verrassen door fietsendieven. Zij doen zelfs meer aan preventie dan hun Nederlandse studiegenoten. Daar is een gedragseconomische verklaring voor te geven.

BEN VOLLAARD
Universitair docent
aan de Universiteit
van Tilburg

De manier waarop veel mensen omgaan met het (vaak kleine) risico op slachtofferschap van geweld en diefstal lijkt wel op de omgang met het risico op andere negatieve gebeurtenissen, zoals een overstroming, tegenvallend rendement op beleggingen of het oplopen van hart- en vaatziekten (Gallagher, 2010). Vaak moet het eerst fout gaan voordat maatregelen worden genomen.

Dit fenomeen is binnen de context van criminaliteit vooral goed onderzocht voor woninginbraak. Uit enquêtes blijkt dat een inbraak vaak aanleiding is om hang-en-sluitwerk te vernieuwen en zorgvuldiger te zijn met het afsluiten van de woning (Van Dijk en Vollaard, 2012). Dergelijke maatregelen zijn zinvol – de bewering ‘ze komen toch wel binnen’ gaat niet op – maar het zou veel inbraken schelen als de maatregelen in anticipatie op, in plaats van in reactie op, een inbraak zouden zijn genomen (Vollaard en Van Ours, 2011).

Het niet goed anticiperen op het criminaliteitsrisico is goed te verklaren. De kosten van preventie zijn zichtbaar en liggen in het hier en nu. Daarentegen zijn de baten van preventie onzeker – we kunnen lang geluk hebben – en vaak onzichtbaar. Bijvoorbeeld: we investeren in inbraakwerende ramen en deuren. We zullen de baten hiervan nooit te we-

ten komen: een inbreker laat geen briefje achter dat hij ervan afzag vanwege de goede beveiliging. De enige uitzondering vormen de sporen van een mislukte inbraakpoging. Kortom, preventie oogt niet als een goede investering van tijd en geld. Sterker nog, de kans bestaat dat mensen het zien als een slechte investering. Yechiam *et al.* (2005) laten zien dat wanneer effectieve preventiemaatregelen genomen zijn, veel mensen het idee krijgen dat het veilig is – en dat ze dus onnodig veel aan preventie doen.

Als mensen zich vaak laten verrassen door diefstal, in plaats van erop te anticiperen, dan is dat maatschappelijk gezien een groot probleem. Veel schade van delicten zou eenvoudig te voorkomen zijn geweest – als voorzorgsmaatregelen tijdig waren genomen. Dat kan een groot verschil maken, omdat het soms ingrijpende gebeurtenissen betreft, zoals woninginbraak of straatroof. Het gaat hier overigens niet om het opdringen van maatregelen aan mensen die daar niet op zitten te wachten. De meeste mensen nemen immers wel maatregelen, alleen doen ze dat te laat. Het probleem zit vooral in de timing, minder in de bereidheid om diefstal te voorkomen.

Mensen waarschuwen – denk bijvoorbeeld aan bordjes op parkeerplaatsen met de mededeling ‘op slot, buit eruit’ – lijkt een weinig effectieve strategie. Verschillende onderzoeken laten zien dat, als de boodschap al aankomt, zo goed als niemand ernaar handelt (Barthe, 2006). Dit is niet verrassend, gegeven het beperkte nut van mensen vertellen over de voordelen van sparen voor later en van het volgen van een gezonde levensstijl (Thaler en Sunstein, 2009).

Als waarschuwen geen zin heeft, dan heeft dat belangrijke praktische consequenties. Zo is binnen de politie de eerste reactie op een golf inbraken, berovingen, en dergelijke zo goed als altijd mensen te waarschuwen. Het idee is dat mensen de boodschap wel oppikken en omzetten in daden. Voordat we deze preventiecampagnes zinloos verklaren, is het goed te blijven zoeken naar bewijs voor het tegendeel. Goede evaluaties van preventiebeleid zijn tot nog toe schaars. Door fietsdiefstal onder recent gearriveerde buitenlandse studenten in Nederland te

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

vergelijken met fietsendiefstal onder Nederlandse studenten is te onderzoeken of mensen anticiperen op dit risico of niet.

ONDERZOEKSONTWERP

Idealiter zou het experiment er als volgt uitzien: van een groep studenten leeft een willekeurig gekozen helft in een plaats met veel fietsdiefstal. Fietsdiefstal komt vaak genoeg voor zodat zij hier al vrij vlot bekend mee raken. Zij vormen de controlegroep. De andere helft van de studenten, de experimentele groep, komt eerst terecht in een plaats met weinig fietsdiefstal, en na verloop van tijd pas in dezelfde plaats als de controlegroep. Als zij niet op het hogere risico anticiperen, dan zou fietsdiefstal binnen de experimentele groep na hun overplaatsing meer moeten voorkomen dan binnen de controlegroep.

Om dit experiment te benaderen zijn buitenlandse studenten in Nederland en hun Nederlandse studiegenoten met elkaar vergeleken. Buitenlandse studenten hebben gemiddeld genomen minder ervaring met fietsdiefstal dan Nederlandse studenten. Fietsen is immers bijna nergens zo populair als in Nederland – en het risico van fietsdiefstal is in Nederland dan

ook relatief hoog (Van Dijk, 2008). De studenten zijn recent in dezelfde stad met dezelfde studie begonnen en zijn ongeveer even oud.

GEGEVENS

In februari 2012 zijn binnen één week 155 studenten die het bachelorprogramma economie aan de Universiteit van Tilburg volgen gevraagd naar hun achtergrond, ervaring met fietsdiefstal en preventiegedrag. De buitenlandse eerstejaarsstudenten woonden op dat moment minstens zeven maanden in Nederland. De enquêtes zijn in de collegezaal afgenomen, waardoor de respons onder de aanwezigen honderd procent was. Van de ondervraagde studenten is tachtig procent eerstejaars. In totaal is bijna een derde van de studenten vanuit het buitenland naar Nederland gekomen om hier te studeren. Verreweg de meeste buitenlandse studenten komen uit Europa of Azië, met Duitsland en China als belangrijke herkomstlanden, de rest komt uit Afrika en Midden- en Zuid-Amerika. Een minderheid van de ondervraagde studenten heeft geen fiets. Deze groep blijft buiten de analyse.

Het preventiegedrag kent redelijk wat variatie: lang niet alle studenten maken hun fiets vast aan de ‘vaste wereld’, gebruiken een dubbel slot of gebruiken soms een bewaakte stalling. Een klein deel van de studenten gebruikt nog aanvullende maatregelen, waaronder het stallen van de fiets in het eigen appartement. Tabel 1 geeft voor de 138 studenten die in het bezit zijn van een fiets een overzicht van de variabelen die in de analyse gebruikt worden.

RESULTATEN

De vraag is of preventiegedrag van buitenlandse studenten afwijkt van dat van Nederlandse studenten. Hierbij is rekening gehouden met het type fiets – buitenlandse studenten hebben mogelijk relatief vaak een nieuwe, waardevolle fiets – en de mate van gebruik van de fiets – buitenlandse studenten zijn wellicht relatief weinig intensieve fietsgebruikers. Ook is aan Nederlandse studenten gevraagd of ze vanwege hun studie naar Tilburg of direct omliggende steden zijn verhuisd. Dit kan de vergelijking met buitenlandse studenten minder precies maken, omdat de binnen Nederland verhuisde studenten mogelijk ook verrast worden door een hoger fietsdiefstalisrisico. Ten slotte is rekening gehouden met hoe lang geleden het is dat iemand voor zijn studie is verhuisd. Nieuw gearriveerde studenten zijn mogelijk het meest naïef.

De eerste kolom in tabel 2 geeft de resultaten voor het gebruik van een dubbel slot. Buitenlandse studenten maken hier meer gebruik van, maar het resultaat is onvoldoende betrouwbaar om duidelijke conclusies te kunnen trekken. De tweede kolom laat zien dat een positief en statistisch significant verband bestaat voor het vastmaken van de fiets aan de ‘vaste wereld’, zoals een boom of een lantaarnpaal. De kans dat een buitenlandse student dit doet is zestig procent hoger in vergelijking met een Nederlandse student. Dat is verrassend: buitenlandse studenten doen dus meer aan deze vorm van preventie dan Nederlandse studenten. In de derde kolom staan het aantal genomen maatregelen. Opnieuw bestaat er een statistisch significant positief verband. Buitenlandse studenten nemen gemiddeld genomen bijna één maatregel meer tegen fietsdiefstal dan Nederlandse studenten.

Een mogelijke verklaring voor deze verrassende resulta-

In de analyse gebruikte variabelen

TABEL 1

	Gemiddelde	Standaarddeviatie
Naar Nederland verhuisd voor studie in Tilburg, in procenten	28,3	45,2
Nederlandse student voor studie verhuisd naar Tilburg/Den Bosch/Breda, in procenten	48,5	50,2
Tijd sinds verhuizing voor studie, in aantal jaren	1,0	0,7
Gebruikt fiets ten minste aantal maal per week, in procenten	84,8	36,0
Gebruikt goedkope of oude fiets, in procenten	64,5	48,0
Fiets gestolen sinds begin van studie in Tilburg, in procenten	12,3	33,0
Maakt fiets vast aan andere fiets/'vaste wereld' zoals lantaarnpaal, in procenten	53,6	50,1
Gebruikt twee of meer sloten, in procenten	29,0	45,5
Gebruikt soms bewaakte fietsstalling, in procenten	56,5	49,8
Neemt andere fietsdiefstalpreventiemaatregelen, in procenten	6,5	24,8
Aantal genomen fietsdiefstalpreventiemaatregelen (0-4)	1,46	1,08
Aantal observaties	138	

Fietsdiefstal en preventie onder Nederlandse en buitenlandse studenten

TABEL 2

Te verklaren variabele:	Dubbel slot	Vastmaken aan 'vaste wereld'	Aantal genomen preventiemaatregelen	Idem, exclusief slachtoffers fietsdiefstal	Idem, exclusief studenten uit China	Fiets gestolen
Naar Nederland verhuisd voor studie	0,14	0,60***	0,83***	0,89***	0,80***	-0,15*
Nederlandse student voor studie verhuisd	0,22**	0,19*	0,52**	0,63**	0,42	-0,05
Aantal jaren sinds verhuizing	-0,02	-0,11*	0,00	-0,02	0,11	0,16***
Gebruikt fiets meerdere keren per week	-0,05	0,01	-0,12	-0,25	-0,17	0,04
Gebruikt goedkope of oude fiets	0,03	0,10	0,15	0,05	0,22	0,10*
Aantal observaties	138	138	138	121	126	138

Standaardfouten staan tussen haakjes.

*/**/**Statistisch significant op respectievelijk vijf-, tien- en éénprocentniveau

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

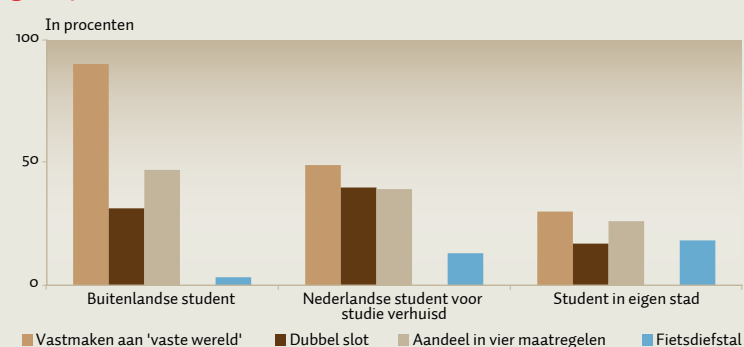
ten is dat op het moment van de enquête veel buitenlandse studenten al slachtoffer zijn geworden van fietsdiefstal. Dan is het hogere niveau van preventie te verklaren uit een reactie op fietsdiefstal, in plaats van anticipatie op fietsdiefstal. Dit is niet het geval. De schattingsresultaten blijven ongewijzigd als studenten die sinds het begin van hun studie slachtoffer zijn geweest van fietsdiefstal buiten de analyse worden gelaten (vierde kolom). Het is ook mogelijk dat sommige buitenlandse studenten wel veel ervaring hebben met fietsdiefstal. Zo is het fietsgebruik relatief hoog in delen van China, en hetzelfde geldt wellicht het fietsdiefstalisico (Van Dijk, 2008). De resultaten zijn echter identiek wanneer Chinese studenten buiten de analyse gehouden worden (vijfde kolom). Uit de laatste kolom van tabel 2 blijkt dat slachtofferchap van fietsdiefstal, sinds het begin van de studie, vijftien procent lager is onder buitenlandse studenten dan onder Nederlandse studenten. Dit is niet langer verrassend, gegeven bovenstaande resultaten.

Hoe is het relatief hoge preventieniveau en het lage fietsdiefstalisico onder buitenlandse studenten te interpreteren? Het is niet uit te sluiten dat het preventiegedrag van buitenlandse studenten hoger is omdat zij anders zijn dan Nederlandse studenten, bijvoorbeeld omdat zij meer zelfcontrole hebben. Een nader gesprek met de geënquêteerde studenten geeft echter aan, dat de verklaring moet worden gezocht in hun anticipatie op het fietsdiefstalisico in Nederland. De buitenlandse studenten geven aan dat in alle informatie over studeren in Nederland het hoge fietsdiefstalisico een van de eerste dingen is die genoemd worden. Daarnaast wordt hun in de introductieweek van de universiteit ingepeperd zich niet te laten verrassen door fietsendieven.

Hoe zijn deze resultaten te rijmen met de bevindingen uit eerder onderzoek? Waarom laten veel mensen zich wel verrassen door een woninginbraak, maar geldt niet hetzelfde voor fietsdiefstal onder buitenlandse studenten in Nederland? Een mogelijke verklaring is dat het gedrag van buitenlandse studenten is gestoeld op beschrijvingen van het fietsdiefstalisico, terwijl het gedrag van de Nederlandse studenten meer gebaseerd is op eigen ervaring. Uit psychologisch onderzoek blijkt dat mensen verschillend omgaan met risico wanneer zij een keuze moeten maken op basis van beschreven kansen – zoals bijvoorbeeld gebruikelijk bij labexperimenten – of op basis van eigen ervaring (Hertwig *et al.* 2004). Persoonlijke ervaring neutraliseert vaak het risico. Het lijkt al snel veilig: zo vaak komt fietsdiefstal niet voor. Als mensen afgaan op beschrijvingen van een risico, dan zijn zij daarentegen juist geneigd de kans hierop te overschatten. Dit laatste geldt voor buitenlandse studenten. Zij schatten het risico daarom hoger in dan de Nederlandse studenten. Ondersteuning van deze interpretatie vormt het verschil in preventiegedrag onder Nederlandse studenten die wel en die niet zijn verhuisd voor hun studie. Deze twee groepen zijn nog beter vergelijkbaar dan Nederlandse en buitenlandse studenten. Tabel 2 laat steeds een positief verband tussen verhuisd zijn voor de studie en diefstalpreventie zien. Hier zien we hetzelfde fenomeen terug. De verhuisde studenten zijn een nieuw leven gestart in een universiteitsstad. Zij baseren hun keuzes meer op beschrijvingen van het lokale diefstalrisico dan studenten die in hun eigen, bekende omgeving studeren. Zij schatten het risico daarom hoger in en doen meer aan preventie dan de

Fietsdiefstal en preventie onder drie groepen studenten¹

FIGUUR 1

¹ Op basis van schattingsresultaten in tabel 2.

niet-verhuisde studenten. Figuur 1 vat de verschillen tussen de verschillende groepen studenten samen.

CONCLUSIE

Deze studie laat zien dat er situaties zijn waarin mensen wél goed op het criminaliteitsrisico anticiperen. Buitenlandse studenten blijken zich niet te laten verrassen door Nederlandse fietsendieven. Zij doen zelfs méér aan preventie en laten hun fiets minder vaak stelen dan Nederlandse studenten. De buitenlandse studenten geven aan dat zij waarschuwingen over fietsdiefstal in Nederland vertaald hebben in actie.

De resultaten suggereren dat waarschuwen voor het diefstalrisico zinnig kan zijn als mensen afgaan op beschrijvingen van het risico en niet of minder op eigen ervaring. Dit kan het geval zijn als mensen verhuizen naar een voor hen onbekende omgeving. Deze resultaten bieden een interessante opening voor inbraakpreventiebeleid. Mensen die net zijn verhuisd geven wellicht wél gevolg aan preventieadvies. Het is interessant dit idee nader te onderzoeken in een veldexperiment, want tot nog toe is er maar weinig preventiebeleid waarvan we weten dat het werkt.

LITERATUUR

- Barthe, E.P. (2006) *Crime prevention publicity campaigns. Problem-oriented guides for police response series*, 5. Washington D.C.: US Department of Justice.
- Dijk, J. van (2008) *The world of crime: breaking the silence on problems of security, justice and development across the world*. Thousand Oaks (CA): Sage.
- Dijk, J. van en B. Vollaard (2012) Self-limiting crime waves. In: Dijk, J. van, A. Tseloni en G. Farrell (red.) *The international crime drop: new directions in research*. New York: Palgrave MacMillan, 250–267.
- Gallagher, J. (2010) *Learning about an infrequent event: evidence from flood insurance take-up in the US*. Werkdocument aan de University of California at Berkeley.
- Hertwig, R., G. Barron, E. Weber en I. Erev (2004) Decisions from experience and the effect of rare events in risky choice. *Psychological Science*, 15(8), 534–539.
- Thaler, R. en C. Sunstein (2008) *Nudge: improving decisions about health, wealth, and happiness*. New Haven (CT): Yale University Press.
- Vollaard, B. en J. van Ours (2011) Does regulation of built-in security reduce crime? Evidence from a natural experiment. *The Economic Journal*, 121 (mei), 485–504.
- Yechiam, E., I. Erev en G. Barron (2005) The effect of experience on using a safety device. *Safety Science*, 44(5), 515–522.